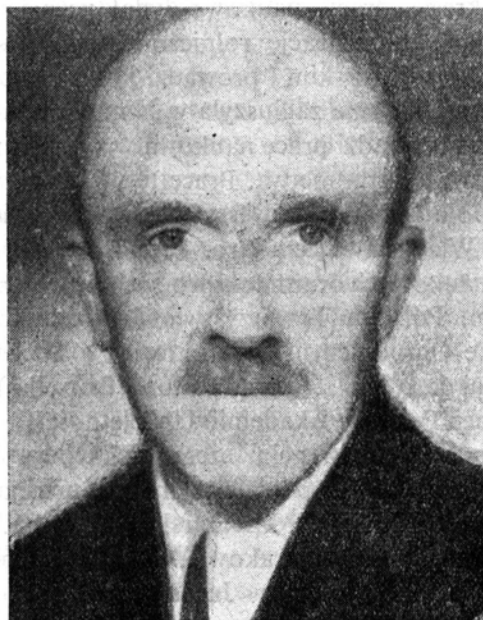

WYBITNY BOTANIK — DOC. DR MARIAN NOWIŃSKI

(1897—1977)

Dnia 24 lipca 1977 roku zmarł doc. dr filozofii Marian Nowiński, były kierownik Katedry Botaniki Akademii Rolniczej w Poznaniu, znany botanik, wspaniały wychowawca młodzieży, wielki popularyzator wiedzy botanicznej i rolniczej, zasłużony działacz ochrony przyrody, członek licznych krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych.

Doc. dr M. Nowiński należał do grona naukowców, o wyjątkowo szerokiej skali zainteresowań. Miał umysł niebywale wszechstronny, zainteresowania różnorodne i wielokierunkowe, erudycję fenomenalną, pamięć wprost zdumiewającą. Nic też dziwnego, że nie ma chyba nikogo, kto obcując z doc. M. Nowińskim, w rozmowie z Nim nie uległby wyjątkowemu urokowi wielkiej kultury, która z Niego promieniowała i którą podziwialiśmy i ceniliśmy tak bardzo wysoko.

Marian Nowiński urodził się 11 lutego 1897 r. w Leżajsku, w woj. rzeszowskim jako syn Bronisława i Zofii z Dolińskich. Szkołę podstawową ukończył w Leżajsku w 1907 r. świadectwo dojrzałości otrzymał w 1915 r. w Rzeszowie po ukończeniu 8-klasowego gimnazjum klasycznego. Następnie przeniósł się do Krakowa, gdzie w latach 1915—1921 odbywał studia rolnicze i przyrodnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim, uzyskując stopień inżyniera rolnictwa.

Pracę naukową rozpoczął w r. 1919 jako asystent prof. dr Kazimierza Rouperta w Katedrze Anatomii i Fizjologii Roślin, na ówczesnym Studium Rolniczym przy Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1921 r. otrzymał tytuł doktora filozofii na podstawie rozprawy pt. „Wpływ warunków zewnętrznych na skrobiowość męskich haplontów roślin kwiatowych”. W tym samym roku zdał uzupełniający egzamin z leśnictwa.

Po dwuletnim okresie pracy naukowo-dydaktycznej, opuszcza Uniwersytet Jagielloński, obejmując administrację rolniczo-leśnego gospodarstwa w Trynczy w pow. przeworskim, woj. lwowskim i prowadzi ją do października 1944 r.

Zmiana pracy bynajmniej nie zagłuszyła w Nim chęci badań i dociekań naukowych. W dalszym ciągu prowadzi pracę naukową w zakresie fitosocjologii i geobotaniki, poza tym rolnictwa i ogrodnictwa. Pracę tę wykonuje w oparciu o bliskie kontakcie z Instytutem Botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, pozostającym pod kierownictwem prof. Władysława Szafera. Ponadto bierze aktywny udział w różnych towarzystwach naukowych oraz naukowo-fachowych, jak np. w Polskim Towarzystwie Botanicznym, Polskim Towarzystwie Przyrodników im. M. Kopernika, Polskim Towarzystwie Ogrodniczym w Krakowie, w Societe Linneenne de Lyon, w Bureau International de la Protection de Nature (Bruxelles) jest również członkiem Komisji Fizjograficznej Polskiej Akademii Umiejętności.

Przez cały czas pracy na wsi pełni szereg funkcji społecznych, współpracuje czynnie i wydatnie z ówczesnymi spółdzielczymi organizacjami wiejskimi i miejskimi — Kółko Rolnicze, Spółdzielnia Mleczarska, Kasa im. Stefczyka w Trynczy, Małopolski Związek Mleczarski w Krakowie, Składnica Kółek Rolniczych w Przeworsku, Spółdzielczy Bank Rolniczy w Jarosławcu.

Po zakończeniu II wojny światowej wyjeżdża na Ziemie Odzyskane i obejmuje początkowo pracę w Wojewódzkim Urzędzie Ziemskim dla Dolnego Śląska z siedzibą w Cieplicach Śląskich, następnie w Państwowych Nieruchomościach Ziemskich w Zarządzie Okręgowym w Jeleniej Górze, a od września 1947 r. w Centralnym Zarządzie w Poznaniu. Objeżdżając majątki ziemskie, zwłaszcza na Ziemniach Odzyskanych, zbiera materiały do inwentaryzacji parków i pomników przyrody. W okresie tym współpracuje z Towarzystwem Ochrony Przyrody, nawiązuje bliskie kontakty z prof. A. Wodiczko w Poznaniu. Poza tym utrzymuje stały kontakt z instytucjami zajmującymi się hodowlą roślin uprawnych, jak również z Komisją do Badań Fizjografii Rolniczej Ziem Zachodnich w dziedzinie wiedzy o chwastach.

W sierpniu 1950 r. doc. dr M. Nowiński zmienia pracę i przenosi się do Państwowego Instytutu Naukowego Lecznicych Surowców Roślinnych w Poznaniu, później- szego Instytutu Przemysłu Zielarskiego. W pierwszym okresie jako adiunkt, od 1. I.

1951 r. jako kierownik Zakładu Kolekcji i Dokumentacji, a od 1954 r. — już jako docent — pełni funkcję kierownika Zakładu Botaniki Stosowanej i Aklimatyzacji.

Od samego początku ma pod swym zarządem Ogród Roślin Leczniczych w Ośrodku Doświadczalnym w Plewiskach koło Poznania. Uprawia i rozszerza prowadzoną przez ten Ogród akcję wymiany nasion z ogrodami i instytucjami botanicznymi całego świata, na podstawie wydawanego corocznie katalogu wymiennego nasion (*Index seminum*). Do katalogu tego wprowadza obszerny dział nasion zbieranych ze stanowisk naturalnych.

Doc. dr Marian Nowiński ma również pod swoją pieczę bibliotekę Instytutu. W ciągu 10 lat pracy w Instytucie, biblioteka ta powiększyła się kilkunastokrotnie w stosunku do stanu wyjściowego i stała na wysokim poziomie, gdy chodzi o zaopatrzenie na bieżąco w najnowszą literaturę naukową w różnych językach oraz w bogaty komplet czasopism naukowo-biologicznych, chemicznych, rolniczych, farmaceutycznych itd.

Jest współredaktorem wydawanego przez Instytut „Biuletynu Instytutu Roślin Leczniczych” — kwartalnika naukowego, publikującego wyniki prac prowadzonych w Instytucie. Cały materiał publikowany w tym czasopiśmie, przechodzi przez Jego ręce i podlega Jego ocenie. Jest to praca o niemałym znaczeniu — „Biuletyn I. R. L.” dociera do bardzo wielu zainteresowanych placówek naukowych na całym świecie i przyczynia się do rozszerzenia wiedzy o nauce polskiej. Prace publikowane w „Biuletynie” cytowane są w szeregu najpoważniejszych wydawnictw naukowych szeregu krajów zarówno socjalistycznych jak i kapitalistycznych.

W latach 1953—1959 powierzono Mu prowadzenie wykładów na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UAM oraz na Wydziale Farmacji Akademii Medycznej w Poznaniu.

W 1960 r. po 39 latach wraca doc. dr M. Nowiński na Wyższą Uczelnię, otrzymuje bowiem zaproszenie do objęcia Katedry Botaniki w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu. Długoletnia praktyka terenowa w rolnictwie, kilkuletni okres pracy w Instytucie Przemysłu Zielarskiego, szerokie horyzonty myślowe wynikające z połączenia ścisłej wiedzy botanicznej z zamiłowaniem do przedmiotów humanistycznych doskonale ułatwiły Mu ponowną adaptację do warunków akademickich.

Okres pracy w Wyższej Szkole Rolniczej czyli lata 1960—1967, jak i późniejszy okres emerytalny, były szczególnie bogate w dorobek naukowy. Wydaje drukiem 73 pozycje literatury w tym 10 podręczników. Łączny dorobek publikatorski doc. dra M. Nowińskiego wynosi 137 pozycji, nie licząc recenzji i opracowań referatowych.

Dużo czasu w swej pracy badawczo-naukowej poświęca dziedzinie wiedzy o chwastach. Prace z tego zakresu to pierwsze w Polsce monograficzne ujęcia całego problemu chwastów łąk i pastwisk, oświetlające zagadnienie z punktu widzenia rolnictwa, fitosocjologii i biologii. Doc. dr M. Nowiński w opracowaniach tych wykazuje ściśle powiązanie, łączące ze sobą te dyscypliny. Uzasadnia, jak wielkie korzyści z badań biologicznych może odnosić praktyka rolnicza. Podkreśla, że istotnym zagadnieniem gospodarki łąkowej jest nie bezwzględna walka z tak zwanymi chwastami, lecz regulowanie składu porostu łąkowego, w zgodzie z prawami

fitosocjologicznymi, za pomocą metod ekologicznych i biologicznych. Widzi potrzebę bardziej zdecydowanego włączenia do walki z chwastami, a zwłaszcza do ich dokładnego poznania, dodatkowych dziedzin nauki, fizjologii i biochemii. Omawia według klasyfikacji systematycznej poszczególne grupy chwastów a w nich gatunki, ich wędrówki i pochodzenie, znaczenie gospodarcze, szkodliwość w uprawach rolniczych, ogrodniczych i leśnictwie. Zwraca szczególną uwagę na zjawisko allelopatii, to jest wzajemnego wpływu na siebie roślin rosnących w zbiorowiskach naturalnych i sztucznych.

Cenione pozycje w dorobku naukowym doc. dra M. Nowińskiego stanowią podręcznikowe wydania, omawiające dzieje roślin. Zawarta w nich jest cała bogata wiedza dotycząca prehistorii, historii, wędrówek i rozprzestrzeniania się najważniejszych roślin rolniczych, ogrodniczych, przemysłowych i leczniczych.

Niezmiernie wiele energii i zaangażowania poświęcił doc. dr M. Nowiński dziedzinie ochrony przyrody — ochrony środowiska człowieka. Wielkie zaangażowanie Docenta, w tak istotne dla każdego z nas zagadnienie, mogliśmy jako najbliżsi Jego współpracownicy zaobserwować na każdym kroku. Cenne były dla nas nieraz bardzo krótkie, ale jakże bogate w wiedzę i doświadczenie dyskusje. Wiele cennych Jego uwag będziemy pamiętali bardzo długo, stanowią one dla nas właściwy sposób patrzenia na otaczającą przyrodę.

Nie sposób omówić wszystkich zagadnień, którymi pasjonował się doc. dr M. Nowiński, dotyczyły one różnych zagadnień przyrodniczych, o czym wymownie świadczy załączony wykaz Jego dorobku naukowego.

Doc. dr Marian Nowiński to nie tylko wielki botanik ale wspaniały pedagog, najlepszy doradca dla wszystkich, którzy z Nim bezpośrednio współpracowali.

Jako pedagoga cechowała Go wielka erudycja, osobista dyscyplina oraz wysokie wymagania w stosunku do studentów.

W ciągu 7 lat pracy na WSR był promotorem 8 prac doktorskich i licznych prac magisterskich.

Dla pracowników w Zakładzie był wyrozumiałym, cierpliwym i życzliwym nauczycielem, człowiekiem postępowym o szerokich horyzontach myślowych, wysoce kulturalnym i towarzyskim.

Wszyscy, którzy znali doc. dr M. Nowińskiego i Jego bogatą twórczość, zdają sobie sprawę z wielkiej straty, jaką poniosła nauka polska.

Pożegnaliśmy z wielkim bólem naszego kochanego Profesora.

Wanda Rudnicka-Sterna, Czesław Mielcarski, Henryk Szulc

SPIS PUBLIKACJI DOC. DR MARIANA NOWIŃSKIEGO

1922. (współautor A. Leśniewski) *Przyczynek do zmienności kwiatostanu tymotki*. Kosmos 47: 483—493.
 1924. *Zapiski florystyczne z południowo-wschodniego krańca Puszczy Sandomierskiej*. Acta Soc. Botan. Pol. 2: 10—14.
 1925. *Die geobotanischen Verhältnisse am südöstlichen Rande des Sandomierer Urwaldes*. Bull. Intern. PAU, s. A: 729—750.

1926. *Las Klasztorny pod Leżajskiem*. Ochrona Przyrody, 6: 1—5.
1928. *Dąb w Molodyczu*. Rocznik Polskiego Tow. Dendrolog. 2: 2—3.
— *Zespoły roślinne Puszczy Sandomierskiej I — Zespoły roślinne torfowisk niskich między Chodaczowem a Grodziskiem*. Kosmos, 52: 457—546.
1929. *Zespoły roślinne Puszczy Sandomierskiej II — Materiały do socjologii lasów bukowych i pokrewnych im lasów mieszanych*. Kosmos A, 54: 594—674.
— *Wpływ warunków zewnętrznych na skrobiowość męskich haplontów roślin kwiatowych*. Bull. Intern. PAU w Krakowie, S. B: 215—249.
— *Materiały do badań nad skutkami tegorocznej zimy*. Ogrodnictwo, XXV: 1—27.
— *Stosunki geobotaniczne południowo-wschodniego krańca Puszczy Sandomierskiej*. Rozprawy Wydz. Mat.-Przyr. PAU, 67, s. A/B: 375—541.
1930. *Zespoły roślinne Puszczy Sandomierskiej III — Roślinność i znaczenie dla rolnictwa torfowisk niskich z okolic ujścia Wisłoka do Sanu, w południowo-wschodniej części dawnej Puszczy Sandomierskiej*. Prace Rol. Leśne PAU, 3: 1—90.
— *Nowe stanowisko zimoziołu pod Leżajskiem*. Acta Soc. Botan. Pol. 7: 463—465.
1948. *Chwasty i walka z nimi*. Przegląd Rolniczy, 3, 4, 5, 6, 11, 12.
— *Ochrona przyrody a chwasty*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 7—8, 10—1.
1949. *Problem pasz białkowych w Państwowych Gospodarstwach Rolnych*. Przegląd Rolniczy, 4, 5, 7.
1950. *Zwalczając chwasty podnosimy plony*. Warszawa Bibl. Roln. Gromady.
— *Łąki i pastwiska*. PWR i L, Warszawa: stron 318.
1953. *W sprawie polskiego mianownictwa roślin ozdobnych*. Przegl. Ogrodn. 30, 3: 27—30.
1954. (współautor J. Zajączkowski) *Uprawa rącznika w Polsce*. Państw. Inst. Nauk. Leczn. Surowców Rośl. Poznań: 9.
— *Rejestracja dziko rosnących roślin leczniczych na terenie powiatów: Poznań, Oborniki Szamotuły, Nowy Tomysł, Śrem, Środa*. Wykonano na zlecenie Państw. Rady Ochr. Przyrody przy Min. Leśnictwa.
— *Fitosocjologia a walka z chwastami*. Post. Nauk Roln. 3: 90—105.
1955. *Problem chwastów i ich zwalczania w oparciu o nauki biologiczne*. Prace Kom. Biol. PTPN, 18, 1: 1—146.
— *Uprawa mięty pieprzowej*. Wiad. Służb. Plant. Przem. Owoc., 4: 284—299.
— *Uprawa kolendry*. Wiad. Służb. Plant. Przem. Owoc. 5: 349—360.
— *Uprawa pokrzyki wilczej jagody*. Wiad. Służb. Plant. Przem. Owoc. 9: 622—635.
— *Uprawa szalwi lekarskiej*. Wiad. Służb. Plant. Przem. Owoc. 10: 777—788.
— *Uprawa tymianku*. Wiad. Służb. Plant. Przem. Owoc. 10: 788—797.
1956. (praca zespołowa) *Wyniki wstępnych prac rejonizacyjnych w r. 1951 w zakresie uprawy rącznika*. Dissert. Pharmac.: 171—178.
— (praca zespołowa) *Wyniki prac rejonizacyjnych nad rącznikiem, prowadzonych w r. 1952*. Dissert. Pharmac.: 237—246.
— (praca zespołowa) *Wyniki prac rejonizacyjnych nad rącznikiem, prowadzonych w r. 1953*. Dissert. Pharmac.: 313—321.
— *Allelopatia na warsztacie naukowym*. Biul. Nauk. Inst. N. Leczn. Sur. Rośl., 4: 221—226.
— *Wpływ czynników ekologicznych na zawartość związków czynnych w roślinach*. Biul. Nauk. Inst. N. Leczn. Sur. Rośl. 2: 1—23.
1956. *Notatki florystyczne ze Spisza*. Fragm. Flor. et Geobot. 1: 55—61.
1957. (współautor J. Kozłowski) *Doświadczenia odmianowe z rącznikiem*. Biul. Inst. Rośl. Leczn., 2: 107—114.
— *Streszczenia „Anstracts” prac naukowych, publikowanych w czasopiśmie, wydawanych w językach: angielskim, francuskim, niemieckim, czeskim a odnoszących się do roślin leczniczych z zakresu genetyki, hodowli roślin, fizjologii i nasiennictwa*. Streszczenia publikowane w „Przeglądzie Naukowej Literatury z zakresu Genetyki i Hodowli Roślin”, począwszy od roku 1957, 15 serii, obejmujących łącznie około 180 referatów.
— *Dzieje upraw i roślin uprawnych*. PTPN: stron 158.

- *Fizjologia alkaloidów*. Biul. Nauk. N. Leczn. Sur. Rośl., 2: 169—186.
- *Fitotron — zmodernizowana hala vegetacyjna*. Biul. Nauk. Inst. N. Leczn. Sur. Rośl. 4: 333.
- *Ośrodek Nauk Rolniczych w Wageningen*. Biul. Inst. Roślin Leczn. 4: 345.
- 1957. *Upadek cywilizacji ludzkich następstwem niszczenia naturalnych zasobów i sił przyrody*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 6: 3—11.
- 1958. *Hodowla roślin leczniczych*. Biul. Inst. Rośl. Leczn. 1.
  - *Doświadczenia odmianowe z rącznikiem*. (współautor J. Kozłowski) Biul. Inst. Rośl. Leczn. 2: 161—169.
  - *W sprawie wojny z Morzem Śródziemnym*. Problemy, 9: 692—693.
  - *Ekologia łąk i pastwisk*. Post. Nauk. Roln. 3: 153—155.
  - *Bibliografia zielarstwa z czasopism (z zakresu botaniki, hodowli roślin, uprawy — za okres od 1. I. 1957)*. Wiad. Zielarskie — dodatek do nr 5, stron 40.
- 1959. *Chwasty łąk i pastwisk*. Warszawa, PWR i L: stron 318. Wyd. II w 1966 r., stron 479; wyd. III 1970, str. 412.
  - *Rośliny lecznicze flory polskiej*. Poznań PTPN: stron 282.
  - *Chemizacja życia człowieka*. Chrońmy Przyr. Ojcz., 3: 3—10.
  - *Zatrucie gleby środkami chemicznymi*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 4: 3—9.
  - *Jeszcze o niebezpieczeństwie chemizacji środowisk, pokarmów i człowieka*. Ekologia Polska B, 2: 147—162.
  - *Na marginesie pracy B. Świętochowskiego: Problem chwastów i ich zwalczanie w świetle nauk biologicznych i rolniczych*, Wrocław 1958. Post. Nauk Roln., 2: 149—160.
  - *Jugosłowiańskie doświadczenia z uprawą mięty pieprzowej i innych roślin olejkowych*. Ziel. Biul. Inform., 6.
  - *Okrzyn jeleni na Babiej Górze*. Chrońmy Przyr. Ojcz., 2: 7—13.
- 1960. *Chwasty i człowiek*. Poznań, PTPN: stron 207.
  - *Manowce chemicznej walki z chwastami*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 1: 12—14.
  - *Jeszcze w sprawie chwastów segetalnych*. Post. Nauk Roln. 3: 153—158.
- 1960. *Jugosłowiańskie „morze bezwodne”*. Chrońmy Przyr. Ojcz., 2: 37—39.
- 1961. *Zwierzęta a szata roślinna*. Wszechświat, 1: 9—10.
  - *„Hiacynt wodny” na Nilu*. Chrońmy Przyr. Ojcz., 3: 27—33.
  - *Obecny stan badań nad allelopatią*. Post. Nauk Roln., 3: 39—57.
- 1962. *Hasła z dziedziny łąkarstwa do niemiecko-polskiego słownika rolniczego*. Warszawa, PWR i L.
  - *Nowe zapiski florystyczne z Sądectwiny*. Fragm. Flor. et Geobot., 8, 2: 105—111.
  - *Wpływ współzrzednych upraw z roślinami fitoncydowymi na występowanie rdzy i zawartość olejku w liściach mięty pieprzowej*. Biul. Instytut. Rośl. Leczn., 1—2: 53—64.
  - *Spostrzeżenia florystyczne z okolic Łeby*. Przyroda Polski Zach., 6: 55—58.
- 1963. *O chemicznym zwalczaniu chwastów na użytkach zielonych*. Nowe Rolnictwo, 19:
- 1964. *Problemy biologiczne, wynikające z walki ze szkodnikami i chorobami*. Kosmos A, 2: 159—165.
  - *Zwalczanie chorób i szkodników zwierząt, a zagadnienie biologiczne*. Medycyna Weterynaryjna, Lublin.
  - *Kilka uwag w związku z artykułem S. Klarnera*. S. Klarner: Zagadnienie rozwoju produkcji ochrony roślin w Polsce w świetle potrzeb rolnictwa i przesłanek ekonomicznych. Post. Nauk Roln., 1963, 3. Post. Nauk Roln., 1: 117—125.
  - *Znaczenie plodozmianów w walce z chorobami roślin uprawnych*. Post. Nauk Roln., 5: 153—157.
  - *Chwasty segetalne wyspy Wolin*. Prace Kom. Biolog. PTPN, 22, 6: 1—39.
- 1965. *Łąkarstwo*, Warszawa PWR i L, tom 1 — Łąkoznawstwo. Podręcznik zespołowy pod redakcją prof. M. Falkowskiego. W opracowaniu M. Nowińskiego 4 rozdz. z zakresu botaniki wraz z fitosocjologią, ekologią i ochroną przyrody. Strony: 45—79, 164—300, 344, 363. Wyd. II. 1970, str. 376.
  - *Chwasty segetalne Łeby i okolicy*. Prace Kom. Nauk Roln. i Kom. Nauk Leśnych, PTPN, 19, 2: 303—352.
  - *Chwasty segetalne Żegiestowa i okolicy*. Prace Kom. Nauk Roln. i Kom. Nauk Leśnych PTPN, 19, 1: 119, 149.

- *Zwalczanie chorób i szkodników a zagadnienia biologiczne*. Wszechświat, 1.
  - *Miraże przekładu*. Problemy, 3: 183—184.
  - *Problemy ochrony przyrody w rolnictwie*. Jednodniówka Ligi Ochrony Przyrody, Oddz. w Poznaniu: 19—26.
  - 1967. *Polskie zbiorowiska trawiaste i turzycowe*. Szkic fitosocjologiczny. Warszawa, PWR i L, stron: 284.
  - *Głos w dyskusji*. Zeszyty Probl. Post. Nauk Roln., 74: 267—269, 276—278.
  - *Nowe prądy w ochronie roślin*. Kosmos A, 3: 293—299.
  - *Podsumowanie dyskusji nad referatami fitosocjologicznymi*. Zesz. Probl. Post. Nauk Roln. 6: 143—148.
  - 1968. *Działalność naukowa Katedr Botaniki i Botaniki Stosowanej WSR w Poznaniu*. Kosmos A, 4: 387—391.
  - *Pestycydy na biegunie południowym*. Chrońmy Przyr. Ojcz., 3: 9—13.
  - *Skażenie mórz*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 6: 11—20.
  - *Zatrucie roślin pokarmowych i pastewnych*. Wszechświat, 12: 44—46.
  - *Rośliny wiążące azot atmosferyczny*. Wiad. Botan., 11: 272—274.
  - *Nowe osiągnięcia w nauce o chwastach*. Post. Nauk. Roln., 5: 153—157.
  - 1970. *Dzieje upraw i roślin uprawnych*. Warszawa, PWR i L, stron: 387.
  - 1971. *O niektórych roślinach wywołujących halucynacje*. Herba Polon., 3: 287—297.
  - 1972. *Jadalna rzęsa*. Wszechświat, 5: 123—124.
  - *Chemiczne pustynie na oceanie*. Chrońmy Przyr. Ojcz., 3: 60—62.
  - *Obecne poglądy na teorię N. I. Wawilowa o ośrodkach pochodzenia roślin uprawnych*. Kosmos A, 5: 521—532.
  - *Obecny stan chemotaksonomii botanicznej*. Herba Polon., 18, 4: 388—395.
  - *Allelopatia i allelochemia*. Herba Polon., 18, 4: 396—403.
  - 1973. *Perspektywy zastosowania botaniki w gospodarce narodowej*. Referat wygłoszony na Jubil. Zjeździe PTB w Warszawie w dniu 19. IX. 1972. Kosmos A, 2: 152—167.
  - *Klub Rzymski i raport grupy pracowników MIT, a zagadnienia ochrony środowiska i człowieka*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 4: 60—65.
  - *Nowe poglądy na historię taksonomii*. Kosmos A, 1: 69—73.
  - *Chemistry and nature protection*. Reprinted from Protection of man's natural environment — a collective work, ed. by Polish Academy of Sciences. Warszawa, PWN: 363—396.
  - *Chemia a zadania ochrony przyrody*. W dziele zbiorowym: Ochrona przyrodniczego środowiska człowieka. Pod red. W. Szafera i W. Michajłowa, Warszawa, PWN: 403—447.
  - 1974. *Gospodarcze znaczenie obrazkowatych*. Wszechświat, 12: 321—324.
  - 1977. *Dzieje roślin i upraw ogrodniczych*. Warszawa, PWR i L, stron 368.
  - 1978. *Dzieje roślin leczniczych, ich upraw i użytkowania*. Warszawa, PWR i L. (w druku).
- Doc. dr Marian Nowiński poza wyżej wymienionymi publikacjami był autorem 43 recenzji książek i artykułów.